

פת של ברכה

נתיבי-עם ק"פ

נזדמנו ארבעה ראשי – אב בסעודת שבת משותפת ולקראת ברכת המזון בקשת לנסות את שיירי הלחם, שנותרו מן הסעודה. למרבה פליאתי נשמעו שלוש הערות שונות בנידון:

- 1) לא שמעתי מעולם על כך;
 - 2) איננו מקפידים על מנהג זה;
 - 3) זהו מנהג, בשפה רפה.
 - 4) דעתי היתה שמקובל אצלי מימים ימימה לנסות את הנותר מן הפת.
 - 5) המובא **בנתיבי עם**, סימן ק"פ, הוא: "וגם נהוג שבשעת ברכת המזון מכסים את הפרוסה של לחם, **שמשירים** בשעת הברכה. ומה שהביא הכפ-החיים, שנהגו להניח הפת גלוי – בירושלים לא נהגו כך." ומכך שהנוהים אחר **נתיבי עם** ואינם מקפידים על כך יואילו מעתה, בעזרת ה', להקפיד ולנסות הלחם הנותר על השולחן אחר הסעודה.
 - 6) גם הזהר הקדוש מלמד כשיש פת על השולחן, הברכה שורה עליו (ו"הותרנו"). ובלשונו: "ובגיני כך, בעי בר נש לסדרא על פתוריה, חד לחמא או יתיר, לברכא עלוי." (ובעברית: חופשי- "משום כך, צריך האדם לסדר על שולחנו לחם אחד או יותר, קודם שגומר הסעודה ואז תשרה הברכה על השולחן." עניין הפת השאירה עלה על הפרק כאשר דנו חכמיו של ר' שמעון בר יוחאי, בשאלתו של אלישע הנביא לאשה (אלמנת הנביא עובד) 'האם יש לך איזה דבר שתשרה עליו ברכת הקב"ה'. שהרי למדנו "אסור לאדם לברך ברכת המזון על שולחן ריק מפת, משום הברכה העליונה (ברכתא דלעילא) אינה שורה במקום ריק.
- בנתיבי עם** הטינו את האותיות של **משירים**, להדגיש את הכוונה שהשארת הפת צריכה להיות מתוכננת; לשייר ולא להשאיר. **בלשון דומה נקטו הרבה פוסקים**. לא להיכון לקראת פת שנשארה אלא להכין כזו מראש, כפי שלמדנו מן הזהר דלעיל; לשייר פת שלמה מלכתחילה, דהיינו משעת ברכת המוציא. מתנגדים מאד למי שנוהגים להביא פת שלמה מן החוץ, לעובדי ע"ז נדמו בר **מינן**.

הבן-איש-חי פסק (שנה א', פרשת שלח): " מאחר שברכת המזון עושה תיקון גדול על השולחן וכאמור לכך כוונה הזהרת חז"ל לשייר האדם פת על שולחנו

בעת ברכת המזון ובזוהר הקדוש החמירו בזה והאסמכתא בפסוק "לא תשא את שם ה' א-להיך לשוא" . ואם אכלו כל הפת קודם ברכת המזון ולא הרגישו אלא עד שעת ברכת המזון לא יביאו פת שלמה ויניחו על השולחן אלא יביאו פרוסה (מזכיר את לשון הנתיבי עם) ואם היתה על השולחן פת שלמה מעת שברך "המוציא" , לא יסירנה בשעת ברכת המזון ואדרבא עדיף טפי למעבד הכי להשאיר (בנתיבי עם לשייר) ככר אחת שלמה, על השולחן מעת שברך המוציא. והזהר מוסיף: אם אינו יכול לשייר פת שלמה, לפי שאין לו, צריך למעט מאכילתו ולשייר כזית... ולא ימצא שמברכך על ריק. רק ראיתי באיזו עיר נוהגים כן, ומביא את הסבה לכך, דמיון פת למן בשעתו. **ברכות מהר"ם** אומר: "וכן היה מנהג ותיקין לכסות הפת בשעה שמברכים ברכת המזון, כדי שלא יתבייש הלחם, שאנו מברכים על היין ולא על הפת ברכי יוסף(רבנו חיים יוסף אזולאי החיד"א) אומר בפשטות, "ומשמע שהיו נוהגים לכסות משום ברכת המזון".

ילקוט-יוסף ושארית-יוסף : "ויש נוהגים לכסות את הפת במפה בעת ברכת המזון. ואין מנהגנו כן. מקור אחר : "ועתה במקומותינו אין מי שנוהג לכסות השולחן בסוף.

קראנו _ (ונענינו מנציגי עדות שונות של ארצות הספרדים) שנהגו לכסות את שיירי הלחם בזמן ברכת המזון, חלקם הקפידו במיוחד אם נלוותה אל הברכה גם כוס של יין, שזה פשיטא בלשון הפוסקים.

בסיכום. בסקירה של כמה מקורות, עולות מספר סיבות לכיסוי הזה:

- 1) שלא יראה בושתו (מגן אברהם וכמה אחרים),
- 2) עם כוס של יין , חובה לכסותו (לקידוש דמה),
- 3) שהפת תהיה מוצנעת (הזהר הקדוש), להסתיר דברים שבקדושה מבעלי דין, שלא יבואו לראות כבלע את הקדש,
- 4) אין הברכה שורה אלא בסמוי מן העין, והפת מתברכת וברוכה. ויש לשמר את הברכה הזו, ללמדנו ניב חדש: **פת של ברכה**.
- 5) זכר למן שהיה נתון בין שתי שכבות של טל.

מנהג עממי , שנהוג בכמה מקהילותינו, להשאיר את שולחן השבת, תמיד עם מלח ועם פת ואפילו עם כוס של יין ומעט יין בה, שיהיה שמו של השולחן שולחן מלא ולא ריק חלילה וזו סגולה ידועה (נסמכים על האר"י זצ"ל) **לברכה שתשרה בבית. כן יהי רצון.**

אהוד

7)